

е-списание за психология

ПСИХИКА

ISSN 2603-4433

Брой 36
ОКТОМВРИ 2020

Съдържание:

Стр. 1 - Лъжата и истината

Стр. 5 - Типове личности и сексуална ориентация

Стр. 11 - Интервю с Психолог Фани Владимирова

Стр. 18 - Причини за развод в съвременното семейство

Стр. 21 - Жените под чехъл

Стр. 23 - Просякът - светец и неговият бизнес

Лъжата и истината

Колкото и невъзмутими да оставаме външно – щом шмекеруваме, неконтролируеми реакции на нервите със сигурност ни издават. Този, който познава признаците, може да разобличи и най-изкусния лъжец.

Тестът е прост. Лицето, което се подлага на проверка, написва на листче тайно число от 1 до 10. После го включват към детектора на лъжата. Ръководителят на опита пита: „Какво написахте – 1, 2, 3, ...“. 10 пъти кандидатът отговаря „не“. Залог няма. Не става въпрос нито за свободата, нито за затвор, нито за повишение или уволнение. Всичко е само игра. Значи няма нищо по-лесно от това да запазиш хладнокръвие. И все пак уредът ще разобличи човека – гарантирано, прецизно.

Простата причина: „Човекът е програмиран да казва истината“ твърдят професорите по психология и специалистите експерти по детектора на лъжата. Всяка

преднамерена шмекерия, всеки блъф означава стрес. А той удря по вегетативната нервна система, която не може да се контролира съзнателно.

Кръвното налягане се повишава, пулсът се учестява, дишането става плитко, кръвта нахлува в мускулатурата, потта избива от порите. Активизира се вътрешната програма на тялото, настроена на „бягство“ и „борба“. Това става напълно автоматично и против волята ни. Така че можем да лъжем, без да се изчервяваме, но не и без да се изпотим. Именно този признак се регистрира от детектора на лъжата. Колкото по-влажна е дланта, толкова по-ниска е електрическата съпротива на кожата, толкова по-голям е стресът, съответно е толкова по-голяма лъжата.

Учудващо е и това, че средностатистическият гражданин изрича неистини поне 5 пъти на час. И то без никакви угриzenia на съвестта. Започва се още от сутринта, когато секретарката пожелава приятен ден на ненавистния си началник или когато на входа пред жилището ни, прибирайки се от работа, отговорите на въпроса на съседката: „Здравей, как си?“ с

Лъжата и истината

дежурното: "Благодаря, добре!", а не сте никак, ама никак добре. И съвсем не свършва късно вечерта, когато някой мераклия за славата на Казанова шепне на ухото на случайната си позната, че тя е най-хубава от всички жени в живота му.

Макар и заклеимена, лъжата отдавна е приета от обществото. Ако всеки винаги казваше всекиму безжалостно в очите цялата истина, социалната ни структура би рухнала тутакси.

Какво печелим, като кажем на колежката си, че изглежда ужасно днес? Вероятно сутринта се е събудила с главоболие или не се е наспала добре, може да е имала недоразумения със съпруга си, с детето и е видно, че днес не е в най-добрата си форма. И какво от това, на всеки се случва. С откровеността си ще я накараме да се почувства още по-зле и вместо да я разведрим, най-много да съсипем остатъка от деня ѝ.

А би могло да бъде по друг начин. Кажете ѝ колко добре ѝ стои синия цвят на блузата със сините ѝ очи или се пошегувайте с нещо. Това ще я накара да се усмихне или да ви благодари. Вие изричате една приятна истина, като ѝ спестявате неприятната.

В "Правилата на живота" Хорас Джаксън Браун с малко шега ни препоръчва: "Прави комплимент поне на трима души на ден!".

Запитвали ли сте се колко пъти сте били така истински и искрени с ваши познати и приятели?

Винаги е приятно да казваме истината, но за съжаление в ежедневието ни рядко го правим за хубавите неща. Не говоря за ласкателство, а за обективната истина.

Надявам се, че всеки би се зарадвал да чуе: "Поздравления, имаш прекрасно и сплотено семейство!" - без повод, просто така, защото го е виждал щастлив със семейството му, радвал му се е и се е възхищавал искрено.

Или от шефа си за добре свършена професионална задача: "Перфектно, колега, продължавайте все така!". Две изречения, две истини, които правят чудеса с настроението, самочувствието и стимулирането на човека.

Научно е доказано, че лекарите, които залъгват пациентите си с думи като: "Нямате основания за безпокойство" постигат по-големи успехи в лечението, отколкото твърде премите.

Лъжата и истината

Доказано е също, че послъгващите деца са по-интелигентни от честните. Същото важи и за възрастните. Защото е прекалено лесно за всеки да казва истината, докато за умелата заблуда са необходими фантазия и творчество.

Ето какво казва философията по въпроса. В „Човешко, твърде човешко“ Фридрих Ницше твърди, че тези, които не лъжат, го правят, защото им е трудно да измислят лъжи.

Опирайки се на своята обща теория, която оценява хората по тяхната сила и способности, този, който винаги казва истината, просто е по-глупав от останалите. Парадоксално, нали?

В разрез с възпитаването на всички морални и духовни ценности на личността! В крайна сметка дали не сме свикнали да слушаме повече приятни лъжи, отколкото неприятни истини?

Съществуват няколко типа лъжи и съответно според тях се обяснява човешкото поведение, реакции и действие. Съгласно статистиката, посредством половината от лъжите си ние се опитваме да си спестим неприятности - тип „манкьор“, около 1/4 ни служат, за да направим живота си по-ведър и приятен - тип „чаровник“, 10% от шмекерите целят да ни представят в по-

добра светлина - тип „аферист“. Към нея е и онази лъжа, която се среща в психологическата диагностика в т.нар. скала - социална желателност (лъжа). В тази скала се задават въпроси, изискващи социално желателни отговори или отговори, с които бихме били приети или отхвърлени от социалната ни среда.

Като например: „Взимали ли сте по погрешка чужд молив, химикал, запалка от бюрото или масата на колега или познат?“ Повечето хора отговарят с „не“, за да не ги помислят за „крадци“. А в живота на почти всеки от нас се е случвало в бързината да вземем нечия такава не толкова ценна вещ.

Или на въпроса: „Случвало ли ви се е да кажете нещо лошо по адрес на някой ваш съсед или приятел?“ Отново 70% от отговорите са отрицателни. Сякаш никога в живота си не сме коментирали няког?

Само една малка част от неистините е със сигурност зловредна - тип „интригант“. За нея не е нужно да се дават пояснения и подробности, тъй като всички сме наясно за неприятните и ужасяващи последици от такава лъжа.

Лъжата и истината

Често лъжците могат да бъдат разкрити и без скъпопоструващия детектор на лъжата. Във всяка книга за езика на тялото (невербално общуване) са дадени подробни указания как да изобличим някой в лъжа. Но най-елементарния начин е по примигването. Заедно с пулса и кръвното налягане неволно се повишава и честотата на мигането. Когато събеседникът ви се късне и казва „Честна дума“, погледнете в очите му. И ако ви направи впечатление, че примига по-често можете да бъдете сигурни, че ви баламосва!

И в заключение. Можете да хитрувате, но внимавайте как го правите, кога го правите, с кого, за какво и дали си заслужава. В крайна сметка обаче рискувате, ако попрекалите, да бъдете разобличени. И както е и в песента

„Ако си дал“ по текст на Иля Велчев: „Ти закъсняваш понякога, истина, но винаги идваш при нас!“. Коментарите са напълно излишни.

Не приемайте твърде сериозно ежедневните провокации, свързани с безвредната лъжа. Просто наблюдавайте, анализирайте, учете се и се забавлявайте. Защото животът е най-интересната, неповторима и стара човешка игра.

Автор:

психолог Фани Владимирова

Типове личности и сексуална ориентация

Въведение

Посветена е огромна специална литература на връзката между сексуалната ориентация и типовете личност. Напълно разбираемо е, че такова съществено обстоятелство като типа сексуална ориентация се отразява върху самосъзнанието, върху Аз-образа и социалното поведение. Въпросът е дали съществува някаква стабилна корелация на чертите или за причинна зависимост? И дали подобна корелация или причинна връзка ще бъде иманентна, проявяваща се навсякъде и във всичко, или тя зависи от конкретните условия на средата? По отношение на хетеросексуалността самият въпрос за общите качества на личността очевидно е нелеп; би могло да се говори какви психични черти благоприятстват едни или други специфични черти на сексуалното поведение, и толкова. Обаче точно такова е положението и с хомосексуалността. Свикнали сме да разсъждаваме другояче само поради това, че тази категория е маркирана, нещо повече - стигматизирана. Понятието „личност на хомосексуалния“ или „хомосексуална личност“ не предизвиква интуитивен протест само поради това, че е родено в психиатричната клиника и подобно на понятията „невротична личност“ се асоциира с изразени невротични или психиатрични прояви. Днес психиатрите отлично разбират, че, като се остави настрана

ендогенната симптоматика, личността и социалното поведение на болния зависят освен от всичко друго, но и от това как се отнасят към него обкръжаващите. Без да се има предвид този фактор, не може да има нито профилактика, нито успешна психотерапия.

Хомосексуалност

С хомосексуалността е още по-сложно. От гледна точка на научната психология, да се говори за качества на личността, която по никакъв начин не са фокусирани, е безсмислено. Същевременно нито едни от съвременните психологическите тестове не дава възможност да се различат хомосексуалните мъже и жени от хетеросексуалните, което ни кара да мислим, че различията в сексуалната ориентация са повече или по-малко автономни от останалите психически качества.

Американският психиатър Ървинг Бибър и сътрудници съпоставят жизнения път и личностните качества на 106 хомосексуални мъже, намиращи се на психоаналитично лечение, с контролна група от 100 хетеросексуални пациенти и намират между тях съществени различия. Така например 63% от хомосексуалните и само 39% от ИЛ (изследваните лица) от контролната група съобщават, че са били любимици на своите майки; 65% от хомосексуалните казват, че майките им от своя страна не са искали да бъдат в центъра на вниманието на синовете си, в контролната група е така у 36%. Само 18% от хомосексуалните казват, че майките им са поощрявали у тях маскулинни нагласи и занимания (в контролната група - 47%);

Типове личности и сексуална ориентация

66% от хомосексуалните и 48% от ИЛ в контролната група отбелязват пуританския характер на майките си. Майките на хомосексуалните по-често са се намесвали в техния сексуален живот. Много от хомосексуалните са се чувствали отблъснати от бащите си, в семейните разправии майките обикновено са се солидаризирали със синовете си против бащите. Хомосексуалните са прекарвали по-малко време в обществото на бащите си. Сексуална информация те са получавали главно от майките си; 17% от хомосексуалната група са имали в детството си хомосексуални контакти с братя или връстници (в контролната група - 3%). Личностни особености се наблюдават и в извън сексуалната сфера. Три четвърти от изследваните хомосексуални са се страхували в детството си от телесни травми, 80% са избягвали съревнователни игри и ситуации, 90% са избягвали сбиванията, две трети са се чувствали самотни и т.н.

Тези наблюдения могат да се обяснят не само с термините на психоанализата, но и с понятията на ролевата теория, която свързва появата на хомосексуалността с трудностите в усвояването на адекватна полова роля от детето. Това, че мнозина хомосексуални мъже са изпитвали в детството си дефицит на мъжко влияние, имали са лоши отношения с бащите си, констатирали и други изследователи като Р. Евънс. Освен обаче общата ненадеждност на ретроспективните самоотчети, сходството на жизнените условия, както е известно, не гарантира формирането на еднакви личностни качества.

Както отбелязва Мартин Хофман, много от хомосексуалните синове израстват в семейства от свършено друг тип, докато в семейства от описания тип израстват много от хетеросексуал-

ните синове. Избягването на сбивания и съревнователни ситуации е характерно за интровертите, но няма никакви доказателства за това, интроверсията сама за себе си е типична за хомосексуалността.

Зигелман осъществява систематично сравнение на взаимоотношенията с родителите в две групи американски и английски хомосексуални мъже и контролни групи от хетеросексуални мъже. Не се разкрива никаква съществена разлика в тяхното възпитание.

Едно от най-добрите в методологично отношение изследване на хомосексуалността е осъществено в Англия от Майкъл Скофилд. Той изследва три групи хомосексуални мъже, по 50 човека във всяка, от които първата образуват затворници, втората пациенти на психиатрична клиника и третата - хора, които никога не са били привлечени от углавна отговорност и не са се обръщали към психиатър. На всяка от тези групи съответства аналогична контролна група. Оказва се, че трите хомосексуални групи също силно се различават помежду си, както и съответните групи хетеросексуални мъже, т.е. сексуалната ориентация не само че не определя всички останали качества на личността, но самата тя варира в зависимост от тях.

Както отбелязват Бел и Уейнбърг, единият тип „хомосексуалист“ е също така невъзможен, както и единият тип „хетеросексуална личност“. Съществуват „хомосексуалности“ и „хетеросексуалности“, всяка от които включва в себе си множество различни, взаимосвързани измерения. Дори

Типове личности и сексуална ориентация

половият живот на тези хора не е еднакъв: 71% от мъжката (465 души) и три четвърти от женската извадка (211 души) на Бел и Уейнбърг се разпределят по следните пет типа.

Първата група (67 мъже и 81 жени) образуват хора, които живеят в стабилни, тясно свързани двойки, приличащи на хетеросексуален брак. В сравнение с другите групи те имат най-малко сексуални проблеми, не търсят случайни временни партньори, социално и психически са по-добре приспособени, отличават се с по-високо самоуважение и по-рядко страдат от самота. Вторият тип (120 мъже и 51 жени) са „отворените двойки“, които също живеят заедно, но не са напълно удовлетворени от партньорството си; те по-често търсят сексуални развлечения с други, като изпитват във връзка с това разнообразни тревоги. Тяхната социална и психична адаптация е малко по-ниска, отколкото у лицата от първата група, но е по-висока в сравнение с останалите хомосексуални. Третата група са „функционалистите“ (102 мъже и 30 жени); те приличат на хетеросексуалните неженени хора, чийто живот се гради върху сексуалните похождения. Сексуалната им активност е по-висока, партньорите са повече, отколкото в останалите групи, но техните контакти в повечето случаи са лишени от емоционална въвлеченост, те са екстензивни и безлични. Макар че като цяло това са енергични, жизнерадостни хора, които успешно преодоляват трудностите на своето битие, социалнопсихичната им адаптация е по-ниска, отколкото в първите две групи. Четвъртият тип (66 мъже и 16 жени) са „дисфункционалистите“; те не са в състояние нито да приемат своята хомосексуалност, нито да я потиснат. При тях има най-много сексуални и

психични проблеми и вътрешни конфликти. Петият тип са „асексуалистите“ (110 мъже и 33 жени), които се отличават с минимална сексуална активност, с липса на емоционални контакти с други хора и с множество психосексуални проблеми. Тези хора, повече от другите, са склонни да се смятат като нещастни, по-често се обръщат към лекари и сред тях има най-много самоубийци.

По такъв начин дори според сексуалното си поведение и социалната си адаптация хомосексуалните не образуват едно цяло. А като се вземе предвид честата несъгласуваност между сексуалното поведение и еротичните предпочитания, различията между мъжката и женската хомосексуалност и някои други моменти, изводът става още по-безспорен.

Дали сексуалното поведение може да бъде разбрано извън социалния контекст? Това, което се смята за „типове сексуално поведение“, може да са само временни състояния; един и същ човек да е през даден период „асексуалност“, после да премине през друг – „функционалист“ и т.н.

В тази връзка е показателна еволюцията на възгледите за хомосексуалността. В началото на XX в. повечето психиатри смятат хомосексуалността за сериозно психично заболяване. Наблюдаването у такива хора на невротични симптоми произтичат не от самата им сексуална ориентация, а от някакви индивидуални качества и най-вече от трудности на социалното им положение. В действителност лесно ли е да запази душевното здраве и

Типове личности и сексуална ориентация

психическото си равновесие човек, който е принуден през целия си живот да потиска, да скрива, да се страхува от разобличаване, а самият той е склонен да се смята за непълноценен. На един писател са думите: „покажете ми щастлив хомосексуален и аз ще ви покажа весел труп“.

Дали хомосексуалният ще бъде, или няма да бъде невротик, зависи, от една страна, от социалните условия (колкото по-силни са стигматизацията и социалната изолация на определена категория хора, толкова по-вероятна е появата на невротични реакции у тях), а от друга – от индивидуално личностните качества, включително и комуникативните, от равнището на самоуважението, от способността да се приеме и да се отстоява своята индивидуалност.

През 70те години е преразгледана тази позиция. В Америка през 1973 година Американската психиатрическа асоциация изключва хомосексуализма от официалния си списък на диагнозите, като отбелязва, че хомосексуалните имат различни характери, на които могат да съответстват различни неврози (или да не съответстват никакви).

Хомосексуалността освен личните емоционални трудности, свързани с определянето на сексуално-еротичната си идентичност, която често през целия живот остава двойствена (само половината признават еротичните си предпочитания като изключително хомосексуални), поражда редица социални проблеми.

Бисексуалност

Друга и не толкова рядко срещана сексуална ориентация е бисексуалността. В рамките на традиционната дихотомия на хомо- и хетеросексуал-

ността склонността на индивида към сексуални контакти с представители на двата пола изглежда някакво недоразумение, следствие на незавършеността на психосоциалната идентификация или просто като средство за мимикрия, като желание на хомосексуалния да „мине за свой“ в хетеросексуалния свят.

В действителност бисексуалното поведение и намиращите се зад него „сценарии“ са автономни и нееднозначни. Ганьон откроява няколко техни типа.

1. Бисексуалността често се наблюдава в преходната възраст, когато 12-16-годишните още не са определили еротичните си предпочитания и могат да експериментират и в двете направления, макар че вероятно още през този период хомо- и хетеросексуалните преживявания имат за тях различен смисъл.

2. Редуване на хетеро- и хомосексуално поведение въз основа на присъствие в съзнанието на индивида на два качествено различни сексуални „сценарии“.

3. Ситуационно обусловена бисексуалност, например в условията на принудителна полова сегрегация (затвор, военни училища и т.н.). Хомосексуалната активност тук служи за временна замяна на хетеросексуалните връзки, но тези хора запазват хетеросексуалната си идентичност. Често особено в затвора, това се съпровожда от насилие и се символизира в понятията за господство и подчинение по-силният утвърждава своята власт над слабия, потвърждавайки по този начин собствената си маскулинност.

Типове личности и сексуална ориентация

4. Успоредно хомо- и хетеросексуално поведение, например, когато официален хетеросексуален брак се съчетава с тайни хомосексуални връзки или привързаности на мъжа или на жената. Най-често това е следствие от късна сексуална идентификация, когато индивидът открива, че неговите действителни еротични предпочитания са в друго направление. Обаче възможно е и постоянно съчетаване на отношенията от двата типа, които удовлетворяват различни потребности на бисексуалния индивид, давайки му възможност да се чувства ту маскулинен, ту фемининен.

5. Бисексуалността, като следствие от равнодушие към пола на партньора. Така понякога се случва в ситуациите на групов секс, където телата сякаш изгубват половите си различия, или у други хора, които изцяло са съсредоточени върху собствените си сексуални преживявания.

6. И най-накрая бисексуалността, като начин да бъде разнообразен хетеросексуалния живот поради прекомерно презадоволяване, стереотипизиране и любопитството към нови сексуални преживявания.

Разглеждането на процесите на формиране на сексуалната идентичност има принципно, общометодологично значение. Първо, то доказва, че във формирането на психосоциалната идентичност на индивида, на неговите сексуални ориентации и предпочитания съмосъзнанието играе същата ключова роля, както и във формирането на половата идентичност. Всичко, което се случва в живота на индивида и най-вече в сексуалната му биография, трябва да се разглежда не само обективно, отстрани, но и с оглед на онзи смисъл, който той самият влага в

тях. Второ, то прояснява значението на пубертетната възраст и на младежките години като критични периоди във формирането на сексуалната ориентация, в светлината, на която се коригират и понякога видоизменят формираните преди това представи на индивида за собствената си полова идентичност, половоролева адекватност и т.н. Трето, то доказва, че тези процеси, както и общите процеси на полово диференциране, предполагат тясно взаимодействие на природните, социокултурните и индивидуално-биографичните фактори. Четвърто, то има практически-педагогически смисъл, като ориентира лекарите, възпитателите към внимателно и тактично отношение към сексуалните преживявания на децата в предходната възраст. За да се различи нормалното сексуално експериментирание на възрастните от признаците на развиваща се парафилия, е много трудно, но да се травмира детето и да се придаде на неговите мисли и фантазии опасно направление, е много лесно.

Доколко е сложно изменението на сексуалните ориентации на личността зависи от степента нагласата и желанието за промяна или приемане. Проблем и до ден днешен си остава хомосексуалността, чийто източници и форми са също така разнообразни, както и подобните страни на хетеросексуалността. Въпреки възможното (макар и недоказано или твърде рядко) генетично предразположение към хомосексуалност като цяло всяка сексуална ориентация се гради въз основа на индивидуалния опит и научаването.

Типове личности и сексуална ориентация

Първото, което трябва да бъде усвоено от лекаря или психолога, е това, че хомосексуалността не е болест: целите на терапията винаги трябва да се определят не от специалиста, а от пациента, макар че именно той трябва да му помогне да прецени доколко обосновани и реалистични са неговите желания.

Сексуална неудовлетвореност

По-сложни се оказват случаите на сексуална неудовлетвореност, особено когато в центъра на загрижеността на пациента е неговата сексуална ориентация. Съществуват два типа такива случаи: „конверсия“ (обръщане), когато хомосексуален, който съвсем или почти нямайки хетеросексуален опит (5 или 6 по скалата на Кинси), изразява желание да премине към хетеросексуален стил на живот, и с „реверсия“ (завръщане), когато индивид, имащ ограничен сексуален опит (от 2 до 4 по скалата на Кинси), иска да се върне към него. Като се изхожда от клиничния опит, и двата процеса са възможни.

Въпреки огромния брой терапевтични несполуки се потвърждава принципно възможността да се коригира психосоциалната ориентация. Все пак трябва да се има предвид мотивацията на пациентите и оптимистичната им нагласа за успех.

Главната предпоставка за функционалната терапия и на хомо-, и на хетеросексуални субекти е способността на лекаря (психолога) да определи, да прецени и открито да обсъжда положителното и/или отрицателното влияние, което оказват социалните и сексуалните ценности на пациента върху стила му на живот. Задължение на специалиста е не да налага своя ценност-

на система, а да му помогне да вникне в неговата собствена жизнена ситуация. В случай на необходимост лекарят (психологът) може да измени структурата на поведението на пациента, но той няма право да пренасява неговата базова система и ценности.

И в заключение нека винаги да помним, че зад сексологичните проблеми винаги стоят човешките проблеми.

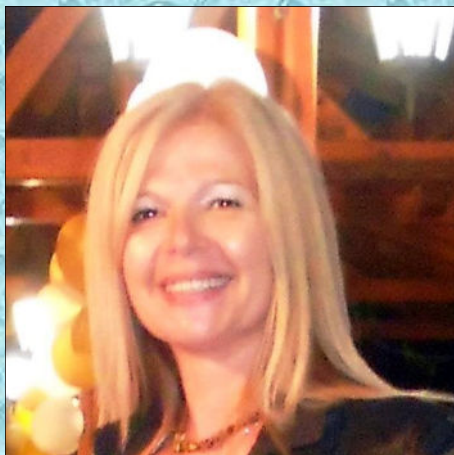
Автор:

психолог Фани Владимирова

ЛИТЕРАТУРА

1. Клинчарски Виктор, „Психология на неудовлетвореността“, Тилия, София, 1998.
2. Кон Игор, „Въведение в сексологията“, Наука и изкуство, София, 1990.
3. Радев Пламен, „Човешката хомосексуалност“, Университетско издателство, Пловдив, 2011.
4. Станчев Кирил, „Гей като пол и характер“, Издателско ателие АБ, София, 2011.
5. Темелков Иван, „Психиатрия“, Медицина и физкултура, София, 1983.
6. Фройд Зигмунд, „Психология на сексуалността“, ИК „Колибри“, 2015.

Интервю с Психолог Фани Владимирова

„Една от причините за повечето от разводите са недоразуменията и ненавременното разрешаване на проблемите между партньорите“

Ф. Владимирова

Мария: Защо хората имат нужда да общуват? С какво ги обогатява комуникацията и защо всички сме социални същества, които търсят общуване под една или друга форма?

Фани: Всичко, с което човек се сблъсква в своя житейски път – и тривиално, и изключително, така или иначе е свързано с общуването, проектира се в него. Първо, защото в общуването възникват много от въпросите, които животът поставя за разрешаване пред личността.

Създаването на семейство, разпадането на старо приятелство, влошаването на колегиалните отношения или съседските конфликти, всички тези проблемни ситуации изискват специ-

ални усилия, въпреки че с течение на времето се формират „автоматизирани“ образци на поведение. Второ, защото именно в общуването човек намира източник на социалната подкрепа без която едва ли е способен да се справи с всички предизвикателства на всекидневието. Именно социалната подкрепа, била тя във вид на съчувствие, съвет или практическа помощ, е дълбоката причина за високия ценностен статус на междуличностните отношения, за позитивния им емоционален заряд. И обратното, преставайки да осигурява социална подкрепа, едно отношение до голяма степен се обезсмисля, а неговото поддържане става проблематично.

Общуването и като източник, и като механизъм на решаване на всекидневните социални проблеми на човека „пулсира“ в съответствие с тяхната динамика. Типичните форми на човешките отношения, типичните проблеми, които възникват в дадена социална система, типичните способности за решаването на тези проблеми, са типични характеристики на тази социална система. Особеностите на брака, здравината на роднинските връзки, емоционалният заряд на приятелството, обхватът на

Интервю с Психолог Фани Владимирова

служебните отношения - всички изброени измерения на междупersonностните връзки са в крайна сметка обективно обусловени от степента на икономическото, политическото, културното и нравственото развитие на обществото.

Но те са обусловени в едни широки рамки, които дават достатъчно възможност за проява на индивидуалната способност, за предвиждане и решаване на възникващите в тях проблемни ситуации.

Мария: В днешно време доста голяма част от общуването се е пренесла във виртуалното пространство. Според Вас онлайн комуникацията помага или пречи?

Фани: Предимствата на съвременните технологии, а оттам и на виртуалното пространство, ни дадоха много по отношение на възможностите не само да комуникираме, а и да се информираме за всичко, което ни интересува. Удобството да бъдеш център на внимание от много хора, да бъдеш одобряван, харесван и успешен компенсира в повечето случаи наличието на качествени връзки с приятели, колеги, семейство.

Почти няма човек, който да не използва всекидневно някаква онлайн комуникация. Покрай забавлението и интереса да видим кой какво ни е отговорил, какви

новини споделя, къде и как прекарва свободното си време, неусетно се улавяме, че сме почти онлайн в някоя социална мрежа или в няколко едновременно.

Не може да се отдиференцира кои най-много отделят време в комуникация във виртуалното пространство, но определено това са хората, които нямат семейства, емоции, животът им е скучен и еднообразен, личностите с по-ниска самооценка, интровертите. Не правят изключение и тези, които желаят да бъдат еталон за красота, излъчване, демонстрирайки динамичен и висок стандарт на живот и т.н., да покажат на другите „Вижте ме - това съм аз!“.

Когато всекидневно комуникираме, създаваме контакти, приятелства в социалните мрежи, това ни кара да усетим, че прекалено много хора се интересуват от нас, харесват ни, четат и споделят нашите публикации, че сме повече от другите, че сме значими за голям брой хора, познати и непознати, а това пък повишава донякъде нашата самооценка, чувството ни за значимост.

Чрез увличането и прекаленото фиксиране какво се случва в профила ни, колко лайкове и какви положителни

Интервю с Психолог Фани Владимирова

коментари имаме, неусетно животът ни преминава изцяло във виртуалното пространство и забравяме, че той не е само там. Единствените реални контакти, които имаме, понякога са на работното място. Човек губи представа за време, място и пространство, губи способността за реална комуникация и създава измислени образи за себе си, които понякога се разминават доста с истината. Не можем да обвиняваме тези, които избягват живия контакт. Всеки може да прави това, което иска, да се представя за този, когото поиска и да живее така, както намира за добре, защото това позволява интернет. Лошото е, че, когато нещата се случат извън социалната мрежа, разочарованието в повечето случаи е налице. Това, което споделям, е най-често срещано в сайтовете за запознанства. Повечето са склонни да завишават реалните си качества и способности.

Когато трябва да се опишат, много малко от тях успяват да го направят така, както е в действителност. Желанието им е да си атрибутират качества, които не притежават, но желаят да притежават, за да бъдат харесани и предпочитани и имат големи претенции към желания партньор. В крайна сметка не можем да съдим и обвиняваме кой, как и защо се е описал по този начин и в някои доста несполучли-

ви опита да създадем измислен, уникален образ за себе си. Истинско предизвикателство е да се научим да разпознаваме човека още по описанието, което дава за себе си. Много от хората покрай извънредното положение отключиха интернет зависимост. Това беше най-добрият начин да бъдем социално изолирани, но пък доведе до отчуждение, депресивни състояния и суицидни намерения. Способността на хората да се адаптират към всяка една промяна и ситуация е различна при всеки един от нас. Естествено, има и още доста съществени фактори, които оказват влияние за справянето в такива критични и нестандартни условия като ситуацията с COVID-19.

Затова едни хора успяха, а други - не. Търсенето на професионална помощ в такива случаи е задължително. Няма нищо срамно и неестествено да се обърнеш към психолог, когато усетиш, че не се чувстваш комфортно и спокойно. В днешно време се предлагат и онлайн консултации, което отново предоставя още една възможност за помощ, съвет или подкрепа.

Мария: Има ли правила в човешките взаимоотношения? Има ли рецепта за това как трябва да

Интервю с Психолог Фани Владимирова

общуваме, как да се държим, какво да говорим, за да се харесаме на останалите?

Фани: Така, както има правила навсякъде – в учрежденията, на улицата, в училище, на работа и навсякъде другаде, така и има правила в човешките взаимоотношения. В живота всеки от нас е длъжен да спазва етичните правила.

Всяка нация си има свои еталони на взаимоотношения. В детството нашите родители поставят основите на нормите и границите, на категориите за добро и лошо, правилно и неправилно, за това как да се държим, какво и къде да говорим. Всяка роля има правила, изискващи съответното общуване. В работата с колегите се изисква да бъдем поддипломатични, съобразителни, точни, без много лични споделяния и коментари за нас или живота ни.

Вкъщи със семейството ни можем и трябва да изразяваме чувствата си, да разказваме всичко, което ни е впечатлило през деня, да поискаме съвет от близките си, като трябва да бъдем толерантни за същото и към тях. По същия начин е и с приятелите – там общуването е на ниво изразяване на емоция и чувство на удовлетвореност, че има на кого да разчиташ, на кого да се довериш или да поискаш съвет,

както и приятелят ти на теб, да се забавляваме и споделяме прекрасни спомени и моменти. Но като цяло не можем да използваме жаргони и шеги в работата, докато в ежедневието общуване, извън нея, бихме могли да си го позволим.

С непознати хора не е прието да разговаряме на „Ти“, ако не ги познаваме, а използваме учтивата форма „Вие“. С израстването на личността ролите се увеличават, а оттам и поведенческия репертоар за всяка една ситуация и място. Когато обществото те приема и оценява, тогава успяваш да реализираш пълния си потенциал във всеки един аспект, а общуването се превръща в удоволствие и желание за самоусъвършенстване. Човекът се чувства спокоен по отношение на това, че хората около него го харесват, но това невинаги е така.

Не сме длъжни да живеем по очакванията и предпочитанията на хората около нас. Дали ще ни харесат и приемат всички не трябва да бъде цел, а начин да отдиференцираме значимите и важни за нас личности и да елиминираме тези, с които нямаме социално-психическа съвместимост и желание за контакт. По-важното е както ние да си се харесваме, да си се уважаваме и оценяваме, така и

Интервю с Психолог Фани Владимирова

значимите за нас хора. Себеприемането се изразява в самоувереността на това, което сме, това, което сме постигнали до момента и дали се гордеем с него, или искаме да бъдем други. Да упражняваме професията, която ни доставя удоволствие, да живеем с партньора, когото обичаме, да избираме всичко, което на нас ни харесва или интересува. Не е необходимо на всяка цена да бъдем одобрявани от всички около нас, а това е и невъзможно. Дали някой ще те хареса или не, си е негово лично право и въпрос на лични претенции и предпочитания. Прекаленото старание да се харесаме на всяка цена на всички около нас говори за ниска самооценка, страх от неприемане, самота и чувство за непълноценност. Сякаш самочувствието ни се определя само и единствено от оценката на другите за нас.

Тук прозира недостатъчната родителска любов в детството и останалата незадоволена нужда от абсолютно и безусловно приемане на детето с всичките му недостатъци. Егоистичните деца в по-късна възраст се превръщат в хора, търсещи непрестанно одобрение, страдат от „непорастване“. Те все още смятат, че светът им дължи любовта си, както родител на дете, но те самите не дължат в замяна никакви чувства.

Мария: Говорейки за комуникация, защо според Вас има толкова разводи, защо зачестяват? Дали причината за това е недобрата комуникация между партньорите?

Фани: През последните 20 години бракът като социален статус и отношение към него не е това, което беше в миналото. Сега, хората без много да се замислят, разтрогват брачните договори. Чувството за отговорност към партньора, децата и въобще към семейството, някак си премина на по-заден план, като приоритет се оказва желанието за удовлетворяване на потребността от лично щастие, любов, забавления, независимост.

Една от причините за повечето от разводите са недоразуменията и ненавременното разрешаване на проблемите между партньорите. В България не сме научени от малки да изразяваме чувствата си, да споделяме с родителите, а на по-късен етап – и с партньора. Очакването, че ще бъдем разбрани, се разминава с това на отсрещната страна. Всички знаят, че мъжете и жените мислят и изразяват по различен начин. Ескалацията на недоразуменията води до отчуждение, дистанциране и взимане на решения за раздяла. В

Интервю с Психолог Фани Владимирова

практиката ми много често наблюдавам семейства, които все още имат чувства един към друг, но са загубили способността да комуникират и решават проблемите си. Не умеят да разговарят с подходящия тон, не проявяват уважение към мнението, решението и желанието на другия, считат, че техните потребности и предпочитания трябва да бъдат потребности и предпочитания на човека до тях. Когато осъзнаем, че не можем да бъдем абсолютно еднакви във всичко, което правим, мислим и действаме, когато опознаем партньора и с разбиране приемем неговите нужди и желания, несъвършенства и слабости нещата могат да се променят и бракът да бъде съхранен със съвсем малко усилие и старание от двете страни. Защото най-лесно е да си кажем „сбогом“.

По-трудното е да проявим търпение и да положим усилия, да се постараме в процеса на промяната, да видим собствените си недостатъци и грешки, да си ги признаем и коригираме, за да бъдем доволни и удовлетворени заедно. Но най-важното е, че всичко това трябва да се желае и от двамата партньори.

Мария: Наблюдава се едно отчуждение между родители и тийнейджъри. Тийнейджърите не зачитат родителите си като авторитети, а самите родители

не знаят как да общуват с децата си. На какво се дължи това и как един такъв модел на поведение може да се избегне в семейството?

Фани: Може да се каже, че съществува отчуждение между родители и деца в по-голяма част от семействата, когато децата навлязат в пубертета. През периода на юношеството отношенията с децата претърпяват дълбока промяна, а понякога и временен срыв. Детето чувства нарастващи стремежи да се освободи от детинската, зависима форма на привързаност към родителите, за да премине към друга, с по-голяма независимост и равноправие.

Това се оказва доста сериозен проблем в днешно време, в което динамичните и политическите промени създават „пропаст между поколенията“, между идеите и интересите на родителите и децата.

Пубертетът е най-трудната възраст. Родителите трябва да са информирани и да са наясно с всички психофизиологични промени и да очакват с разбиране, търпение и интерес порастването на тяхното малко момиченце или момченце. Самоуважението е ниско, а самоосъзнаването на 12-13

Интервю с Психолог Фани Владимирова

годишна възраст е почувствително, отколкото преди или след този период. Повечето тийнейджъри се проявяват като „бунтари“, само и само да докажат, че са самостоятелни индивиди със собствени права. При някои е налице по-сериозно отхвърляне и незачитане на родителите, макар и временно. Това различно поведение и промяна при някои юноши често приема формата на отхвърляне на родителските забрани за пушене, пие, секс, закъсняване вечер, възприемане на различни предпочитания в облеклото, прическата, музиката и т.н. Това демонстративно поведение често се среща при децата, които са социално мобилни или пък са изградили връзки с девиантна група от връстници. Така постепенно възникват сериозни проблеми между родители и деца, които основно са свързани с ценностите или общуването, но и сериозните конфликти стават понякога ежедневие. В този период е необходимо родителите да изградят стабилни и коректни взаимоотношения с децата си, защото, докато живеят при тях, те носят отговорност за живота им, поведението им и проявите им. Ние ги учим на самостоятелност, честност, коректност и решителност. Всички знаят, че най-добрият начин е чрез личния пример, който им даваме и демонстрираме като родители. За-

дължени сме да се грижим за тях, осигурявайки им дом, храна, спокойствие, добро възпитание, сигурност и много обич. Авторитет на родител се изгражда и постига с много желание, постоянство и отговорност. Недопустимо е майката и бащата да се карат и обиждат всекидневно, да употребяват нецензурни и груби изрази помежду си и да искат да бъдат уважавани и авторитетни родители. Авторитет и уважение се постигат с любов, положително мислене, толерантност, отворен ум и уважение към детето. Възпитавайте децата си в осъзнати, самоконтролиращи се, самоуважаващи се личности. Помагайте им, не като вършите всичко вместо тях, а ги научете да израснат силни, отговорни, самоуверени, независими и самостоятелни.

Интервюто реализира:

психолог Мария Коева

Причини за развод в съвременното семейство

Двама души се вричат във вечна любов, докато смъртта ги раздели. Но много често адвокатите и съдът са тези, които всъщност ги разделят. Законно. И то дълго време, след като съпрузите сами са изгубили обичта помежду си.

Ако си мислите, че сексуалната изневяра е водеща причина за развод, то това е напълно погрешно мнение. Според експерти по-голямата част от женените двойки се разделят заради комуникационни проблеми. Това едва ли учудващо, имайки предвид, че комуникацията е изключително важна за всяка стабилна връзка и брак.

Ето и кои са другите причини, отговорни за разпадането на семейните съюзи:

Сключване на брак по грешни подбуди

Брак по сметка - всички знаем, че като цяло това е "билет" за бърз развод. Има обаче и друг вид бракове по грешни подбуди

- тези, когато мъжът и жената (или пък само един от двамата) смятат, че задължително трябва да се оженят. Забременяването е фактор, който кара много двойки да сключат брак, макар да не са сигурни в това. Когато пък от самото начало човек не е убеден, че бракът с партньора му е правилният избор, това е е сигнализирал знак, че нещата не са наред. Простият извод е, че хората не трябва да се женят, само за да угодят на някого, а защото го искат наистина.

Липса на индивидуалност

Когато единият от двамата съпрузи няма собствени интереси, позиции по дадени въпроси, хобита, приятели - това определено не е здравословно за брака. Той не може да изрази себе си, своите мисли и чувства, губи своята индивидуалност и се превръща само в „сянка“ на своя партньор. Това в крайна сметка много често води до развод.

Мъжът и жената стават повече родители, отколкото съпрузи

Когато в семейството се появи дете или пък деца, много често мъжът и жената съсредоточават вниманието си главно към своите наследници. Разбира се, това е нормално, защото да си родител

Причини за развод в съвременното семейство

означава, че трябва да поемаш своите отговорности. Но малко по малко партньорите губят връзката помежду си, интимността, докато в един момент дори не могат да си спомнят какво ги е накарало да се влюбят един в друг и да искат да бъдат заедно.

Различни интереси

Казват, че противоположностите се привличат, но когато става въпрос за дълготрайни връзки и бракове – то тази формула не е успешна. Съпрузите трябва да имат еднакви (или почти еднакви) интереси, за да могат да споделят времето си пълноценно. Ако жената предпочита да си почива вкъщи или пък да обикаля по магазините, докато мъжът иска да се разхожда сред природата – това е нещо, което би могло да създаде сериозен проблем в отношенията.

Може би след време различните интереси ще се окажат причина за отдалечаване, а от там и за развод. Разбира се, всеки човек има нужда да прекара малко време далеч от любимия си човек, но това трябва да бъде изключение, а не правило.

Липса на интимност

Мъжът е имал тежък ден на работа, жената пък я боли глава, твърде уморени са и двамата съпрузи, за да правят секс – наг-

лед тривиални причини, заради които обаче интимността между двама души малко по малко замира. Всъщност не главоболието само по себе си може да „убие“ сексуалността на една двойка. То може да бъде причина да се започне един много нездравословен цикъл, в който сексът все по-рядко е страстен, романтичен и неочакван. А причините и оправданията за липса на интимност в леглото да се увеличават, защото се смятат за „нормални“.

Незадоволени очаквания

Много хора си мислят, че когато се чувстват нещастни, те трябва да променят своя партньор, за да може той да направи необходимите промени и те отново да се почувстват щастливи.

Това обикновено се случва под формата на оплаквания, обвинения, критики, заядливост и дори заплахи. Когато един от съпрузите се опитва да принуди половинката си да прави неща, които не иска, само за да бъде той щастлив, това е „рецепта за бедствие“. Когато човек е недоволен от нещо, той сам трябва да промени ситуацията.

Финанси

Обикновено не липсата на

Причини за развод в съвременното семейство

достатъчно финанси води до развод (когато, разбира се, не става въпрос за брак по сметка), а по-скоро липсата на съвместимост по отношение на парите. Представете си конфликта между двама съпрузи, ако единият е пестелив, докато другият е пратосник. С течение на времето тази разлика може да достигне до такива висоти, че изходът да е само един, а именно развод.

Съпрузите са далечни един от друг

Както споменахме вече, сексът е важен, но не и единственото най-важно нещо, когато говорим за отношения между двама души. Малките целувки за „здравей“ и „сбогом“, импровизираните прегръдки, хващането за ръце – това са все неща, които сближават двойката.

Различни приоритети

Както различните интереси, така и различните приоритети могат да бъдат достатъчна причина един брак да се разпадне. Ако единият партньор смята, че работата е най-важна и трябва да се съсредоточи върху нея, докато другият вече иска деца – това определено е голям проблем. За даден период от време някой от съпрузите може да направи компромис със своето желание, но колко биха издържали цял живот?

Неспособност за разрешаване на конфликти

Всяка двойка има разногласия – това е нещо напълно нормално и няма как да бъде избегнато в един брак. Ключът към успеха обаче е двамата съпрузи да намерят начин да разрешават конфликтите си с помощта на взаимно уважение и изслушване. В противен случай някой от партньорите събира в себе си негативни чувства, гняв, агресия и разочарование, които в даден момент „избухват“ и то по най-лошия възможен начин.

Автор:

Маринела Младенова,
клинична социална работа

Жените под чехъл

Мъж под чехъл се счита вече за толкова естествена форма на отношения в една връзка, че чак звучи нереалистично съществуването и на жени под чехъл. Мъжките чехли обаче са където по-големи и с дебели подметки... защо да няма и жени под чехъл тогава!?

Жените винаги са търсили начин да се еманципират, желали са да бъдат независими от мъжете, сменили са полите с панталони, доказвайки, че няма нищо мъжко, непригодно за жени... Но хората много добре са казали, че това, което можеш сам да си причиниш, никой друг не може да ти го стори! Така и еманципацията доведе до положение, в което жените се превърнаха в мъже. . И наред с дузина женски, плюс типично мъжки, задължения, жените се сдобиха и със смятаната за мъжка „привилегия“ - да бъдат под чехъл.

Отдавна е отминало времето, описано в Талевата четирилогия, където жените са били господарки в дома, а мъжете са слушали за всичко съпругите си.

Ако едно време тази форма на взаимоотношения се е считала за съвсем естествена, то в днешно време тя би породила подигравки и съжаление по адрес на мъжа под чехъл, който помага вкъщи, слуша и уважава жена си. Какво е обаче нередното в това мъжа да помага вкъщи, вместо да лежи пред телевизора, докато жена му „жонглира“ с прахосмукачката, парцала и гъбата за чинии?

Ако често ви се налага сама да ковете пирони, да играете ролята на хамалин и редовно ви се случва да водите безумни спорове с мъжа си, в които той ви държи под отговорност за какво ли не, то е силно вероятно да сте жена под чехъл.

Може би с изчезването на кавалерите се появили жените под чехъл. Кавалерството в днешно време е обект на парзлъци и е на принципа „давам нещо, получавам нещо“. Никога обаче не може да сте сигурни колко дебела ще ви излезе сметката, ако например помолите мъжа ви да ви вземе от работа с колата в дъждовен ден, точно по средата на второто полувреме на футболния мач. Ето защо много жени се примиряват с факта, че отново ще трябва да се справят сами, да играят ролята на мъж и така неусетно попадат в

Жените под чехъл

категорията жени под чехъл. Нереално много са семействата, в които жената чисти, пере, мие чинии, гледа децата, почти не се среща с приятелки, защото е нон-стоп заета, а когато те й дойдат на гости, стават свидетели на следната ситуация - мъжа лежи, почиства си и мрънка, че жена му вдига шум докато чисти и му пречи на съня, а от време на време й подвиква да му донесе чаша вода или нещо за хапване.

А жената, от страх да не бъде изоставена и да се справя с всичко сама (не че досега не е се е справяла с всичко сама) позволява да бъде поставяна в унизителното положение. Плачевно е как има мъже, които възприемат жените си като слугини, а не като равни партньори в живота, и смятат за нормално да ги държат на каишка.

Синдромът „жена под чехъл“ често е следствие от влиянието, или по-скоро липсата му, на майката върху сина. Когато майката прекалено много угажда на сина си, впоследствие той се превръща в глезльо, който след време ще очаква и от жена си да се държи с него като с принц. Така всъщност някои от представителките на нежния пол сами се поставят в ролята на жени под чехъл - глеят синовете си, в същото време търпят грубото отношение от страна на мъжете си (мамини синчета) и, за да не се стига до конфликт, жените са склонни да направят компромис със себе си, свикват на гру-

бо отношение и започват да играят ролята на мъж.

При всички положения нито „жената под чехъл“, нито „мъжът под чехъл“ са нещо нормално. Всяка крайност говори за наличието на проблем. Не може един да дефилира на сцената, а друг да му се кланя и пляска от публиката и да се счита, че между тези двама души има нормални отношения. В една връзка е нужно известно равенство - такова, че след споровете да не бъде винаги един и същ победителя. Ако мъжът до вас често ви ядосва, това със сигурност означава, че ви контролира и, като умел кукловод, от време на време лекичко дърпа конците, за да играете по неговите правила и, за да ви научи къде е мястото ви - някъде ниско в краката му, кланяйки му се.

Не позволявайте да се превръщате в една от много унижавани и третиранни като слугини от половинките си жени и в никакъв случай не живеете с убеждението, че това са нормални взаимоотношения. Семейството трябва да е екип, а не криворазбрана форма на състезание между половете.

Автор: Маринела Младенова,
клинична социална работа

Просякът – светец и неговият бизнес

Кой просяк е наистина светец?

Понякога на улиците виждаме да просят хора, които са временно изпаднали в нужда. От професионалните просяци ги отличава това, че те не са всеки ден на улицата, за да просят и не умеят да предизвикват съжаление с професионални способности.

Това са хората, изпаднали до просене от нямане на къде вече, не искат много и след като го получат, си тръгват веднага от улицата.

Не за тях ще пиша днес. Те са честни хора, с достойнство, но временно закопани от недоимъка. Ясно е, че за тях просенето не е професия, нито е начин на живот. На такива си струва да се помага. Те са истинските СВЕТЦИ. За разлика от едни други.

Днес ще пиша за бизнеса на онези просяци, които са професионалисти в своята област

и определено не възнамеряват да си сменят работата.

Накрая ще разгледам и как един съвсем професионален просяк успя да стигне до това медиите да го произведат до ниво на светец без да има реални заслуги за което.

Историята на просяка - светец е сълзлива, затова моля, ако хора със слаби нерви искат да я четат - да си подготвят носни кърпички за сълзите. Аз лично вече си подготвих! Всеки път се просълзявам на идеята!

За онагледяване на просенето като бизнес, започвам с един действителен случай. Става дума буквално за бизнесмен (колкото и да е невероятно). Богат човек.

Не е като да не му върви в печеленето на пари от бизнес. Но търговският му нюх (впрочем безупречен) му показал едно място, където се печелят пари, при това без да се плаща нищо на държавата. Улиците на София.

Поради тази причина, като настане вечер, нашият бизнесмен, целият порядъчно омазан и предрешен, излиза на допълнителна заработка. За ужас на случайно попадналите на него познати.

Просякът – светец и неговият бизнес

Следва пример за организирането на цяла "бизнес верига" за професионално просене.

На нея бях пряка свидетелка, когато се разхождах веднъж навремето покрай Римската стена, София. Няколко полицаи се набираха с огромна скорост тичешком към един просяк – професионалист, при което изведнъж доста внезапно от всякакви тайни ъгълчета започнаха да се изнизват подозрителни особи, който захвърлил патерица и започнал бесен спринт, който нещо друго.

Така накрая около двадесетина професионални просяци бягаха усърдно от групата на полицаята, погнала ги по ясни на всички ни причини. Дали полицаята успяха да ги стигнат, не зная. Но пък гледката беше култова. Браво на тези полицаи! Пожелавам си повече такива служители на реда в България! На такива полицаи и съм ЗА да се увеличат заплатите!

А може би причините просенето да не е законен начин за правене на бизнес, не са докрай ясни на всички?

Нека да ги изясня. Измамата, масово използвана от професионалните просяци, както и това, че те здрави-прави, а не искат грам да работят и обират държавата за неправомерно получаващи помощи, е най-малкият проблем.

Бизнесът на просяка – чудовище

Преди време седях на кафе с приятели. В кафето влезе едно чудовище (и вие няма да го броите за човек след малко), влачещо ревящо и осакатено по ръката ясно от кого тричетири годишно дете. Чудовището искаше пари за "лечение" на детето, представяйки ситуацията сякаш детето само се наранило, но надали имаше човек, на който да не му беше ясна жестоката истина. Чудовището беше навикано от всички в заведението. Не се трогна!

Съвременното робство и просенето като бизнес

Сходна гледка видях на поредната ми разходка из София (зимна разходка беше), че представлявах една тинейджърка и бебе на няма и месец, натирени на професионална просия в минусови температури в оскъдно облекло с цел да предизвикват повече съжаление.

Не се виждаше кой ги е натирал. Нямахме навикани. Нямахме полиция, нито социални. Жестокостта беше в пълен размер. Още се чудя дали бебето е оцеляло на това дереждане,

Просякът – светец и неговият бизнес

на което беше орисано да бъде. Дано поне да е оцеляло!

Нараняването на себе си с цел просене

Има професионални просяци, които като си нямат кого друг да наранят, но все пак твърдо решени да изкарват пари именно от просия и то именно с такива средства като кръв и рани, нараняват самите себе си. Така по улиците на София можеше да се види навремето млад мъж с безобразно раздран крак да проси. Ясно кой е авторът на раната. Поне за всеки, който малко помисли по този въпрос. Не е единственият такъв случай, но се набиваше доста на очи, защото в стремежа си да предизвика съжаление, професионалният просяк беше прекалил доста в себепораняването си.

Ето че дойде и заветният ми разказ за моята среща с просяка – светец от близо.

Случката е от преди няколко години. Седях на раздумка с приятели на пейките пред "Св. Седмочисленици". Там, на два-три метра от мен, беше Той. Професионалният просяк. Външният вид беше безупречно премислен да буди умиление.

Мястото и времето беше избрано стратегически: централен район и богаташи минават в обедната си почивка. Кутията в

ръцете му беше умишлено непрозрачна, за да не се вижда колко пари има в нея. Просякът привличаше вниманието към себе си, като раздаваше поклон и молитва на минаващите.

Аз по навик, може би дори по професионално изкривяване, започнах да смятам. 20 лв + 20 лв + 10 лв + 20 лв и така нататък (лесно се смяташе, главно събирах 20 плюс). Пътникопотокът пред храма беше огромен и трябваше да смятам светкавично. За минута професионалният просяк получи с просене такава сума пари, каквато свят да му се завие на обикновения отруден българин. Или поне на мен светът успя да ми се завие. =)

Който си е подготвил носните кърпички за сълзите, сега е моментът да ги извади!

Боже, горкият човек, който проси, как си няма никакви пари и не знае кога да спре да проси, защото може още и още. Непрозрачната кутия не разкрива приходите, а хората явно се трогват. Да забършем сълзите в очите си, докато Го съжаляваме!

После прочетох за медийните му изяви. Дарил малко пари, спечелени чрез заблуда на хората,

Просякът – светец и неговият бизнес

че е беден, на църквата. Прямо приходите му от професията му на просяк, парите, дарени на църквата, са като капка в океана.

Но нищо. Ти Ар-ът си върви. Браво. Аплодисменти. Няма да коментираме, че Той не проси от един ден. Той така от години проси!

Бедничкият, Той няма какво да яде от толкова много изпросени хиляди и хиляди левове на ден, а на църквата дал съвсем малко спрямо приходите му от свещения бизнес с просене на пари! Явно, за да не бъде гонен от пред храмовете и да проси необезпокоявано. Колко мило от негова страна!

Накрая този професионален просяк починал, но славата му,

преувеличавана от медиите, вече е толкова набъбнала, че той е провъзгласен за светец! За мен е Светецът-измамник, покровител на мошениците. Точно от такива светци имаме нужда, явно, браво на църквата!

В заключение искам да споделя, че като се замисля- липсват ми онези полицаи, които гонеха въпросната групичка просяци, дето описах в началото на материала! А на вас?

Автор:

Людмила Боянова,
икономист и психолог

ПРИСЪЕДИНЕТЕ СЕ

Към нашите ФБ групи:

Анти стрес хумор:

<https://www.facebook.com/groups/grupa.stres/>

Забавен бизнес:

<https://www.facebook.com/groups/biznes.rabotilnitsa/>

ЕКИП, за информация: [КЛИК](#)

Защита на авторските права в "Психика"

1. "Психика" се ползва от защитата на сега действащия [Закон за авторското право и сродните му права](#), а така също и на международните договорености, по които България е страна.
2. Препубликуването на публикувани в "Психика" материали (или на части от тях) е възможно само след договаряне с техните автори или с издателя (Людмила Боянова). В този случай е задължително да се укаже конкретен автор и че материалът е от е-списание "Психика" и да се постави активна хипервръзка (<https://e-psiholog.eu>).
3. Никаква част от материалите в "Психика" не може да бъде използвана за комерсиални цели.
4. Авторските права на публикуваните в "Психика", както и сродните им права (преводачески, съставителски, права за преработка и др.) принадлежат на лицата, които са ги създали (съгласно чл. 5, 9, 11, 12 от Закона за авторското право и сродните му права).
5. Използват се снимки с [CCO Creative Commons](#) (безплатни за търговска употреба, при които не се изисква признание на авторството) и неограничени от лиценз. При възникнали проблеми, моля незабавно се свържете с нас!
6. Достъпът до публикувани произведения може да бъде спиран само по инициатива на "Психика" при получаване на неопровержими доказателства за плагиатство, нанасяне на ущърб на трети лица и др. закононарушения, които не са били известни на редакцията към момента на публикуването им.
7. Никой от "Психика" не носи отговорност за действия на трети "лица", както и за допуснати вреди, нереализирана печалба и т.н.

Издател, Гл. Редактор,

Уеб дизайн, Колумнист:

Психолог Людмила Боянова

<https://e-psiholog.eu>

boyanova@e-psiholog.eu

Редактор, Колумнист:

Психолог Мария Коева

<https://koeva-psychologist.blogspot.com>

mariyakoeva7@gmail.com

Редактор, Колумнист:

Водеща семинари Цветана Вълчанова

ceci.valchanova@abv.bg

Редактор, Колумнист:

Маринела Петрова, кл.соц.работа

crane666@abv.bg

Място на издаване:

България, гр. София, бул. П. Дертлиев 4

**Последвайте
е-списание "Психика" в:**

Facebook

<https://www.facebook.com/psihika.spisanie/>

[psihika.spisanie/](#)

Linkedin

[https://www.linkedin.com/in/списание-](https://www.linkedin.com/in/списание-психика-3914b016b/)

[психика-3914b016b/](#)

Twitter

<https://twitter.com/tAHZwDvrBNik7lx>